

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва

УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ В УМОВАХ ПРОВЕДЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ТА ДИДЖИТАЛІЗАЦІЇ

Матеріали науково-практичної інтернет-конференції

23 вересня 2020 р.

Харків–2020

*Схвалено до друку рішенням ради факультету інженерів землевпорядкування
(протокол № 1 від 30 вересня 2020 р.)*

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

О.В. Ульяновченко, д-р екон. наук, професор (головний редактор); **В.М. Петров**, канд. екон. наук, професор ун-ту; **О.В. Князь**, канд. екон. наук, професор ун-ту; **І.В. Кошкалда**, д-р екон. наук, професор; **О.Я. Петренко**, канд. екон. наук, професор ун-ту; **С.Г. Радов**, канд. техн. наук, доцент; **М.Я. Рохманов**, д-р фіз.-мат. наук, професор; **О.Б. Гопцій**, канд. екон. наук, доцент; **І.М. Бузіна**, канд. с.-г. наук, доцент (відповідальний секретар).

Управління земельними ресурсами в умовах проведення децентралізації та диджиталізації: матеріали наук.-практ. інтернет-конф., 23 вересня 2020 р. / Харків. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. – Харків: ХНАУ, 2020. – 179 с.

Наведено повідомлення про результати наукових досліджень.

Видається за редакцією авторів.

ЗМІСТ

Секція 1

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ТА ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗЕМЛЕУСТРОЮ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Казаченко Л.М., Казаченко В.А. Моніторинг і модулювання зсувних процесів у населених пунктах з використанням ГІС-технологій	6
Литвиненко Т.П., Гасенко Л.В. Територіальні аспекти удосконалення поведження з побутовими відходами	9
Макєєва Л.М. Особливості проведення консолідації земель та її наслідки.....	13
Миргород М.М. Комплексний план просторового розвитку території громади.....	18
Мокєрова Н.В. Екологічні та економічні проблемами використання земельних ресурсів в умовах проведення децентралізації.....	22
Непран І.В., Доля В.А. Перспективні заходи щодо підвищення ефективності рекреаційної й екологопросвітницької діяльності на території НПП «Святі гори»	25
Нестер А.А. Сучасні екологічні проблеми України в умовах децентралізації	28
Петренко О.Я. Регіональне програмування екологічних заходів у сталому розвитку регіону	33
Садовий І.І. Світовий досвід оцінки земельних ділянок сільськогосподарського призначення	37
Степаненко Т.О. Екологічні проблеми сільськогосподарського землекористування в умовах децентралізації влади	40
Тимошевський В.В. Європейський досвід експропріації земель.....	43
Червоний М.В. Землеустрій територій новостворених територіальних громад	48

Секція 2

УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ ТА КАДАСТРУ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Гаража О.П. Новий підхід до нормативної грошової оцінки земель при завершенні адміністративно-територіальної реформи.....	53
Гопцій Д.О. Обіг земель сільськогосподарського призначення: український вибір	56
Домбровська О.А., Любицький С.С. Вплив диджиталізації на ведення системи управління земельними ресурсами та кадастру	60
Коваленко Л.М. До питання консолідації земель у зарубіжних країнах.....	64
Кошкалда І.В. Децентралізація та диджиталізація в сфері управління земельними ресурсами.....	67
Литвиненко Т.П., Сучкова Є.В. Особливості управління земельними ресурсами в умовах проведення децентралізації	70

Озеро Банне, яке знаходиться на території міста Святогірськ, та озеро Бездонне, яке знаходиться поблизу міста, інтенсивно відвідуються відпочиваючими тут жителями області. Вкрай необхідні розчистка від мулу та зменшення трофності цих озер. Це дозволить покращити якість води в озерах і санітарний стан, поглибити їх. Розчищені від мулу, відновлені джерела збільшать рівень води в водоймах, покращиться естетичний вигляд озер.

Таким чином, враховуючи особливості використання цих територій, в основному, для відпочинку, туризму заходи по відновленню озер будуть приваблювати додаткову кількість відпочиваючих, а це, в свою чергу, буде сприяти розвитку як міста, так і рекреаційного благоустрою території парка.

Список використаних джерел: 1. Андрієнко Т.Л. Заповідна справа в Україні. К., 2005. 306 с. 2. Гетьман В. Пейзажне різноманіття заповідних ландшафтів. Краєзнавство. Географія. Туризм. 2006. № 20. С. 8-10. 3. Заповідники і національні парки України. К., Вища шк., 1999. 232с. 4. Кукурудза М.М. Менеджмент національних парків: навч. посібник. Л.: Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. 127 с. 5. Рутинський М.Й. Врахування ландшафтного різноманіття у функціональному зонуванні національних природних парків України. Ландшафти і сучасність: зб. наук. праць. Київ; Вінниця: Гіпаніс, 2000. С.98–102. 6. Національний природний парк «Святі Гори». <http://npp-svyatygory.com.ua/index.html>.

УДК: 574:631.1

**А.А. Нестер, к.т.н., доцент
Хмельницький національний університет**

СУЧАСНІ ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Сучасні екологічні проблеми України пов'язані з загальною тенденцією розвитку міст, промислового виробництва пов'язаного з використанням широкого комплексу матеріалів, хімічних сполук. Бурхливий розвиток промисловості та міст потягнув за собою широке будівництво житла, транспортних засобів та вузлів комунікацій та накоплення відходів.

В цей же час у багатьох країнах світу усе ще використовується метод знешкодження токсичних відходів шляхом поховання на спеціальних полігонах із застосуванням захисних матеріалів з глини, поліетилену, полівінілхлориду та інших водостійких матеріалів. Економічним методом поховання осадів часто є хімічна фіксація, що здійснюється дозуванням у шлам спеціальних агентів типу силікату натрію, цементу. У результаті цього токсичні речовини виявляються зафіксованими у твердій масі, але згодом може мати місце їх вимивання.

Серед рідких відходів є велика група важких металів, які широко застосовуються в різних промислових виробництвах, і, незважаючи на застосовувані способи очищення, з'єднання важких металів проникають у

промислові стічні води. Значна кількість цих з'єднань попадає у воду також через атмосферу. Екологічна небезпека важких металів полягає в тому, що вони активно поглинаються фітопланктоном, а після цього попадають людині по харчовому ланцюгу.

Проблема утилізації відходів промислового й побутового походження набуває в наш час усе більш гострого характеру у зв'язку з тим, що обсяги генерування відходів постійно зростають, тоді як темпи їхнього перероблення незрівнянно малі. У результаті до теперішнього часу накопичено сотні мільйонів тон різних твердих відходів, які необхідно переробляти й знешкоджувати. Масштаби щорічного продукування й нагромадження твердих відходів вимагають створення потужних переробних установок продуктивністю, вимірюваної мільйонами тонн у рік з їх промисловим освоєнням.

Сміттєзвалища твердих побутових відходів часто експлуатуються за відсутності проектної документації, а також відповідних рішень, що забезпечують експлуатаційну надійність цих об'єктів; без виконання інженерних заходів, що забезпечують стійкість полігонів як споруди, його довговічність і безпеку навколишнього природного середовища, за відсутності даних розрахункового терміну експлуатації полігонів (сміттєзвалищ). Сільськими радами в більшості не розроблено місцеву програму поводження з твердими побутовими відходами та схему санітарного очищення населених пунктів.

А проблема буде посилюватись через специфічність територіальних громад, які не мають досвіду роботи в екологічній царині, пов'язаній з щоденним контролем на підпорядкованій території, відсутністю кваліфікованих кадрів.

У сільських населених пунктах відсутні спеціалізовані підприємства у сфері поводження з побутовими відходами, відсутність в переважній більшості спецтехніки для належного збору та вивезення ТПВ на діючі сміттєзвалища.

Не забезпечується організація роздільного збирання корисних компонентів відходів, які завозяться на звалище ТПВ.

Відповідні перевірки додержання вимог природоохоронного законодавства свідчать про численні порушення у сфері поводження з твердими побутовими відходами при здійсненні операцій щодо складування, розміщення, зберігання останніх на територіях селищних та сільських рад.

Основними порушеннями, що були виявлені під час проведення перевірок сміттєзвалищ твердих побутових відходів були: безсистемне складування та захоронення – без використання карт, не здійснення контролю ступеню пошарового ущільнення відходів, в переважній більшості не здійснюється пошарова ізоляція ґрунтом; не ведеться облік відходів; відсутній дизбар'єр тощо.

На більшості сміттєзвалищах не проводиться моніторинг визначення та прогнозування впливу відходів на навколишнє природне середовище, своєчасного виявлення негативних наслідків, їх відвернення та подолання, що

можуть виникнути при експлуатації звалища ТПВ.

Сьогодні як ніколи перед людством стоїть питання про необхідність зміни свого ставлення до природи і забезпечення відповідного виховання і освіти нового покоління. Екологічна освіта являє собою процес усвідомлення людиною цінності навколишнього середовища і уточнення основних положень, необхідних для отримання знань і умінь, необхідних для розуміння і визнання взаємної залежності між людиною, його культурою і його біофізичним оточенням. Екологічна освіта також включає в себе прищеплення практичних навичок у вирішенні завдань, що відносяться до взаємодії з навколишнім середовищем, вироблення поведінки, що сприяє поліпшенню якості навколишнього середовища [1].

Екологічна освіта в наш час має стає обов'язковим елементом всього виховного та освітнього процесу, починаючи з дитячого садка, школи. Тут важливо щоб будь-яка людина, яка живе в суспільстві, повинен представляти збиток від своєї діяльності. Але для цього необхідна освіта, яке дасть можливість зрозуміти екологічні закономірності і за цей рахунок зменшити шкоду навколишньому природі. Екологічна освіта та виховання в сучасній школі має охоплювати всі віки, воно повинно стати пріоритетним. Екологічними знаннями повинні володіти всі.

Завдання школи полягає не тільки в тому, щоб сформувати певний обсяг знань з екології, а й сприяти набуттю навичок наукового аналізу явищ природи, осмислення взаємодії суспільства і природи, усвідомлення значущості своєї практичної допомоги природі. Екологічна освіта може бути організована наступними моделями:

1. Вивчення конкретної навчальної дисципліни для всіх фахівців
2. Введенням елементів екологічних знань у більшість вивчаємих навчальних дисциплін
3. Модель, при якій вивчається курс екології з введенням елементів екології в більшу частину предметів.

При цьому особлива увага повинна бути приділена питанням повторного використання відходів в різних галузях промисловості держави, тобто можна сказати, що повинна «нав'язуватися» умова безвідходного виробництва.

При проектуванні і запуску нових виробництв необхідний жорсткий контроль з боку держави з обов'язковим рішенням по утилізації, переробці відходів виробництва, за що повинен нести відповідальність виробник відходів. До вирішення подібних питань виробництво не повинно запускатися в експлуатацію.

Екологічна культура недоступна людині з моменту народження, вона формується протягом життя тривалим, безперервним процесом навчання, який потрібно вести постійно у всіх сферах діяльності людського суспільства. Розвиток нових технологічних процесів, матеріалів породять нові екологічні проблеми. І лише заклавши основи екологічного світогляду, виховання можна сподіватися на правильне вирішення виникаючих ситуацій. Для вирішення

поставленого завдання при навчанні молодих людей необхідно віддавати перевагу методам, викладеним нижче:

1. Постійно поповнювати знання про навколишнє середовище і для цього ви користувати радіо, телебачення, соціальні мережі, вивішувати плакати екологічного спрямування в громадському транспорті, навчання в школах, ВУЗах.

2. Залучати населення, студентів, учнів в практичну діяльність щодо вирішення проблем берегів річок, ставків, навколишнього середовища місцевого і регіонального значення (суботники для очищення, парків).

3. Розширювати знання і практичні навички щодо збереження зелених насаджень, тваринного світу (і пташиного царства), розширенню лісопаркових зон у великих і малих містах, посадкам уздовж шосейних і залізних доріг.

У сучасному складному, різноманітному, динамічному, повному протиріч світі проблеми навколишнього середовища (екологічні проблеми) набули глобального масштабу. Діяльність людини призвела до утворення озонної діри (це область виснаженого озонного шару в стратосфері Землі). Найбільша на Землі озонна діра розташована над Антарктидою і займає зараз трохи менше 20 млн кв. км).

Незважаючи на те, що виробництво більшої частини небезпечних для озонного шару речовин, суворо регламентовано, недавно вчені знайшли деякі нові небезпечні речовини, які не входять до Монреальського протоколу, але також можуть призводити до збільшення площі озонних дір. Крім антропогенних чинників, на товщину озонного шару впливають і природні причини, зокрема, вулканічна активність, яка призводить до викиду великої кількості хлорвмісних сполук в атмосферу.

Різне зменшення озонного шару, підвищення температури (глобальне потепління), танення льодовиків можуть і вже приводять до негативних явищ у навколишньому середовищі, порушуючи звичний режим життя і проживання людини і тваринного світу.

В результаті такої складної екологічної ситуації безупинно скорочується населення України: за 10 років - на 4,1 млн чоловік. Тривалість життя чоловіків в Україні на 8-12, а жінок - на 4-7 років менше, ніж в розвинених країнах. Українці все більше хворіють - число умовно здорових людей знизилося з 62,2% в 1990 році до 39,6% в 2003 році. Зростає смертність дітей у віці до одного року. Існують і інші, не менш страхітливі цифри:

1. 15% території України відноситься до категорії особливо забруднених регіонів з посиленням ризику для здоров'я людей і регіонів екологічної катастрофи.

2. 75% населення України споживають питну воду, яка не відповідає стандартам якості, прийнятим ще в 1982 році і далеким від європейських стандартів.

3. За останні 15 років смертність в Україні збільшилася на 32%.

Сьогодні для більшості жителів України досить проблематичним є забезпечення природних прав: дихати чистим повітрям, пити чисту воду, споживати якісну їжу, мати здорових дітей [2].

В Україні основними забруднювачами повітря називають автомобільний транспорт, промислові підприємства і сільське господарство. Зараз виділяють п'ять основних забруднювачів, за якими здійснюється моніторинг і складається індекс забруднення атмосферного повітря в Україні, це: пил, діоксид азоту, діоксид сірки, формальдегід і оксид вуглецю. Так, діоксид азоту потрапляє при горінні в атмосферу від викидів підприємств і автомобілів. А якщо наднормативний вплив на людину цього з'єднання триватиме довго, це вже може спровокувати хронічні захворювання дихальних шляхів. Подібним чином діє і діоксид сірки: він викликає запалення і подразнення, що полегшує потрапляння інфекції всередину організму. Пил також є дратівливим елементом, осідаючи в легенях, пошкоджує клітини. Формальдегід - сильний подразник і є отрутою для клітин; потрапляючи далі в систему кровотворення людини, він вражає різні системи організму.

Але всі викиди осідають в кінцевому рахунку на землі, а також можуть накопичуватися в організмах живих істот, тому для аналізу був обраний пісок з дитячих майданчиків, який за визначенням повинен бути безпечним. Також аналізували донні відкладення, які демонструють довгострокові викиди, і курячі яйця від місцевих птахів. Яйця були обрані для дослідження, так як така речовина, як, наприклад, діоксин, який є частиною промислових викидів, має властивість накопичуватися в жирових тканинах організму.

Свою частку негативу в стан навколишнього середовища України вносить і Чорнобиль. Чорнобиль був внесений в "чорну" десятку через ураження великій території ізотопами урану, плутонію, стронцію, цезію та інших радіоактивних речовин. "Зона навколо ЧАЕС є непридатною для життя", - констатують фахівці Блексмітського інституту. Життя в цих місцях схоже на смертний вирок", - йдеться в доповіді Блексмітського інституту про міста з найбільш неблагополучною екологією.

Кількість радіоактивних речовин, викинутих в атмосферу під час аварії, склало 50 млн кюрі, що в 500 разів перевищує за потужністю вибух в Хіросімі. В результаті цієї катастрофи за минулі роки понад 120 тис. людей загинули від прямого або непрямого випромінювання. Після Чорнобиля в сотні разів збільшилася кількість серцево-судинних, онкологічних захворювань, туберкульозу і багатьох інших. З'явилися десятки нових хвороб. Сьогодні вже доведено, що 80% онкологічних захворювань - це екологічний рак. Але з особливою силою наслідки Чорнобиля виявляються в третьому-четвертому поколінні. Найближчим часом в Україні очікується епідемія раку.

Головна причина стурбованості вчених полягає в тому, що, хоча чимала кількість радіації була викинута під час аварії, велика частина радіоактивних речовин залишається всередині станції. За оцінкою фахівців, там зберігається до 100 т урану та інших радіоактивних продуктів. У разі повторної аварії вони можуть потрапити в навколишнє середовище [3].

Висновок. 1. Все викладене має стимулювати державні структури, навчальні заклади до розширення вивчення екологічних питань і прийняття рішучих заходів з оздоровлення навколишнього середовища.

2. Вдосконалення системи державного екологічного контролю за дотриманням суб'єктами господарювання вимог природоохоронного законодавства на сьогоднішній день вимагає проведення ряду заходів:

-вдосконалення нормативно-правової бази щодо здійснення державного контролю у сфері охорони навколишнього природного середовища та екологічної безпеки;

-перегляд існуючої організаційної структури і розподілу повноважень територіальних органів Державної екологічної інспекції України;

-здійснення комплексу заходів, спрямованих на підвищення рівня відповідальності суб'єктів господарювання за виконанням вимог природоохоронного законодавства;

-врегулювання відносин у сфері здійснення громадського контролю за використанням природних ресурсів та охороною навколишнього природного середовища.

Список використаних джерел

1.Алиева О.А., Логинова М.Н., Муравьева Е.А., Ярославцева Н.А., Ярославцев А.С. Современное экологическое образование // Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований. – 2010. – № 1. – С. 63-65.

2.Екологія України [Електронний ресурс] – Режим доступу <https://sites.google.com/site/modernecology21age/ekologiaukrainy>.

3. Чернобыль: 12 фактов об аварии, городе и животных [Електронний ресурс] – Режим доступу https://24tv.ua/ru/chernobyl_12_faktov_ob_avarii_zhivotnyh_i_gorode_chernobyle_n958615

УДК: 332.14:504.064.2

О.Я. Петренко, доцент

Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва

РЕГІОНАЛЬНЕ ПРОГРАМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ЗАХОДІВ У СТАЛОМУ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Процес регіонального програмування потребує забезпечення повного урахування основних методологічних засад сталого розвитку в програмних документах територіальних одиниць та збалансування екологічної, економічної та соціальної складових через посилення взаємодії між ними шляхом широкого впровадження заходів, що одночасно здійснюють позитивний вплив у декількох областях суспільного розвитку.